

Особливості викладання англійської мови для студентів економічної спеціальності

Альона Павлівна Протасова

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, Кропивницький, Україна
ORCID 0009-0009-8016-9140

Анастасія Миколаївна Свобода

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін, Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, Кропивницький, Україна
ORCID 0000-0003-1467-130X

Для цитування цієї статті:

Протасова Альона Павлівна, Свобода Анастасія Миколаївна. Особливості викладання англійської мови для студентів економічної спеціальності. International Science Journal of Education and Linguistics. Vol. 3, No. 2, 2024, pp. 89-95. doi: 10.46299/j.isjel.20240302.10.

Надійшла до редакції: 05 березня 2024 р.; **Схвалено:** 31 березня 2024 р.;

Опубліковано: 01 квітня 2024 р.

Анотація: Стаття присвячена актуальній проблемі викладання англійської мови спеціального призначення (ESP) студентів економічних спеціальностей. Автори розглядають викладання англійської мови спеціального вжитку в контексті професійних навичок. Абсолютно необхідно, щоб студенти розвивали ці навички, щоб стати кваліфікованими та успішними фахівцями в будь-якій галузі. У центрі уваги авторів – викладання англійської мови для економістів за допомогою сучасних інформаційних технологій. Наявність значної кількості термінів та ідіоматичних виразів в англійській мові економічної сфери робить лексичний підхід особливо ефективним при формуванні іншомовної професійної компетентності майбутніх економістів. Щоб визначити рівень обізнаності студентів щодо різноманітних Інтернет-сервісів, які можна використовувати для навчання англійській мові, у тому числі спрямованих на тренування та відпрацювання певних мовних навичок, було проведено онлайн-опитування Google Forms. Студенти мали змогу ознайомитись із великою кількістю Інтернет-ресурсів. Викладачі іноземних мов використовують їх щодня не лише для домашнього завдання, а й для онлайн-занять на парах. Визначено найпопулярніші платформи та сервіси, в тому числі ті, що формують іншомовну компетенцію за допомогою лексичного підходу. Англійська для спеціальних цілей (ESP) зосереджена на цілях вивчення мови, визначених сферою або жанром, у якому вона вивчається. Під час вивчення англійської мови для наукових предметів, таких як фізика, хімія чи біологія, цілі чіткі, а область часто чітко розмежована. Питання, яке лежить в основі цієї статті щодо англійської для економічної спеціальності, полягає в тому, наскільки нечіткі межі дисципліни впливають на викладання та методи англійської мови спеціального вжитку.

Ключові слова: економісти, англійська мова спеціального призначення, ESP, інформаційні технології, дистанційне навчання, лексичний підхід, професійні навички.

---

1. Вступ

Світ загалом і ринок праці зокрема суттєво змінилися з точки зору балансу професійних і базових навичок. Студенти зазвичай усвідомлюють той факт, що диплом не означає автоматично гарантовану роботу на сучасному ринку. У зв'язку з тим, що роботодавці часто шукають навички, які виходять за межі кваліфікації, університети стикаються з проблемою підготовки спеціалістів, здатних швидко та легко адаптуватися до будь-якого професійного та мовно-культурного середовища. Професійні навички є невід'ємною частиною бажаних результатів будь-якої професійної освіти. Тому вони стали центром освітніх систем багатьох країн, зокрема Україна та ЕТІ ім. Ельворті не є винятком. Здатність здійснювати міжкультурну комунікацію з використанням англійської мови як *lingua franca*, а також широко використовувати сучасні ІТ-сервіси для забезпечення цієї комунікації є найважливішими навичками, які можна розвивати в сучасному світі, що постійно змінюється (Atlas of new professions, 2014). Ідею лексичного підходу висунув і розвинув Льюїс (1993). Дослідник припустив, що під час навчання розумінню та промовленню фраз у центрі уваги мають бути зрощення, фразові дієслова, ідіоми та сполучення, які разом називаються шматками, а не окремими лексичними одиницями. Ідея Льюїса знайшла своїх послідовників. Її розроблено з акцентом на формування в учнів навичок спостереження за мовними явищами, а саме як слова взаємодіють з іншими словами та в якому контексті та середовищі вони регулярно з'являються (Dellar & Walkley 2017). Лексичний підхід виявляється особливо ефективним, коли виникає потреба навчити студентів використовувати усталені фрази та словосполучення в ситуації реального спілкування, як усного, так і письмового. У цьому відношенні лексичний підхід видається найбільш успішним для викладання англійської мови для економіки. Не можна заперечувати той факт, що сучасні цифрові технології постійно змінюють наш світ. Нові тенденції розвитку Інтернету пропонують можливість миттєвого доступу до постійно розширюваних ресурсів знань, а також постійного вдосконалення знань і саморозвитку. Англійська мова стала робочою мовою мультикультурного віртуального суспільства, широко популярною формою *lingua franca*. Дослідження в галузі соціальної психології свідчать про соціальну природу людського пізнання, а тому Інтернет надає майже безмежні можливості для міжособистісної взаємодії. З першої половини 1990-х років галузь під назвою CALL (вивчення мови за допомогою комп'ютера) дедалі чіткіше визначається в лінгводидактиці (Beatty, 2019; Davies et al., 2011). Ідеї комп'ютерного навчання почали розвиватися з того часу з розвитком нових ІТ. Інтеграція Інтернету та мобільного зв'язку забезпечує постійну онлайн-присутність користувача. У цих умовах Інтернет-сервіси стали найпотужнішим інструментом викладання та навчання. Вони привернули увагу багатьох дослідників (Erben et al., 2008; MacGregor & Lou, 2004; Rosell-Aguilar, 2018). Проблема інтеграції ІТ у викладання англійської мови спеціального призначення є однією з найактуальніших на сьогодні. Це привертає увагу великої кількості дослідників (Kakoulli Constantinou, 2018; Rosell-Aguilar, 2018). З появою нових ІТ-інструментів в Інтернеті він стає важливою частиною аудиторного та дистанційного викладання та навчання (Kakoulli Constantinou, 2018; Plutino, 2017). Багато нових інтернет-сервісів спрямовані на полегшення запам'ятовування нових слів і виразів. Вони можуть бути досить ефективними у викладанні англійської мови у сфері економіки з використанням лексичного підходу.

2. Об'єкт та предмет дослідження

Основним завданням сучасних інститутів є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, які будуть затребувані на сучасному ринку праці, що постійно змінюється. «Що зробить молодь конкурентоспроможною та успішною у професійному майбутньому?» є найактуальнішим питанням сучасної освіти. Яка відповідь? Загально визнано, що сучасна освіта має бути орієнтованою на роботодавця. Студенти зазвичай усвідомлюють той факт, що

диплом не означає автоматично гарантовану роботу на сучасному ринку. Набагато важливіше володіння певними загальними навичками в різних професіях. Професійні компетенції стають не такими важливими, тому що завжди є можливість підвищити їх через різноманітні курси, майстер-класи та тренінги. Численні опубліковані аналізи оголошень на ринку праці показали те саме. Роботодавці по-новому підходять до підбору персоналу; тому дуже затребувана особиста здатність абітурієнта розвивати індивідуальні якості, найбільшою мірою вироблені природою. Розвиток професійних навичок виходить на перший план. Які навички називаються професійними? Це певний набір навичок, які не завжди належать до певної ніші, галузі, професії чи роботи. Це загальні навички, які можна розвивати для вжитку між робочими місцями, відділами та галузями. На думку більшості дослідників, такі навички, як вміння спілкуватися з людьми різних культур і походження, вміння користуватися сучасними ІТ, володіти іноземними мовами і готовність до навчання впродовж життя стали найбільш важливими (Macmillan, 2020; Yate), 2017). Будь-яка ефективна міжкультурна комунікація з використанням іноземної мови означає володіння міцними знаннями тактики та комунікативних стратегій, не кажучи вже про великий словниковий запас (Varcena et al., 2014). Основними лексико-граматичними особливостями економічних текстів англійською мовою є провідна роль інформаційного наповнення, термінологія та спеціальна лексика (Назарова, 2019; Whitmell, 2014). Опановуючи мову спеціальності, студенти-економісти вивчають велику кількість спеціальних термінів та ідіом. Отже, проблема запам'ятовування термінів, ідіом, усталених фраз і стійких мовних конструкцій справедливо вважається однією з найбільш актуальних. Цю проблему можна ефективно вирішити за допомогою лексичного підходу. Він зосереджується на функціонуванні мови, тому, як ми вивчаємо та запам'ятовуємо її, і як ми нею користуємося. Основна ідея підходу полягає в тому, щоб показати, як граматики та лексика взаємодіють через численні представлення в різних контекстах. Лексичний підхід навчає мову на прикладах реальних ситуацій. Студенти дізнаються, перш за все, в якому типовому контексті можна знайти певну мовну структуру. Використання лексичного підходу дозволяє не перевантажувати учнів непотрібною граматикою та лексикою, а дати їм найнеобхідніше. Це особливо важливо для студентів-економістів, враховуючи велику кількість термінів і ідіом у мові цієї спеціальності.

3. Ціль дослідження

Дослідження спрямоване на отримання відповідей на такі питання:

Яка роль онлайн-інструментів у викладанні англійської мови спеціального вжитку?

Як студенти ставляться до онлайн- та стаціонарного навчання?

Які служби Інтернету можуть бути корисними для впровадження лексичного підходу?

ESP, на відміну від загального засвоєння мови, належить до сфери мовних навичок, що базуються на змісті. Таким чином, визначення змісту вимагає попереднього уточнення його меж. У цьому відношенні зміст, обраний для роботи в класі, спрямований на виконання як переліку заявлених цілей, так і ширшої ідеї сприяння плюралістичному мисленню.

4. Літературний аналіз

Протягом півтори години занять студенти повинні використовувати всі види мовної діяльності, з особливим акцентом на говоріння. Перед заняттям вони отримують завдання для читання з запитаннями для розуміння та обговорення, а також довідковими матеріалами для подальшого читання та підказками щодо дослідження. Таким чином, очікується, що вони будуть підготовлені та здатні обговорювати тексти чи матеріали щотижня. Окрім підготовлених відповідей, автор пропонує студентам прокоментувати тему, висловити свою думку та розповісти про власний досвід, щоб зробити це якомога жвавішим. Частина роботи в класі виконується в малих групах приблизно з трьох-чотирьох студентів: вони отримують

тематичні дослідження, матеріал для рольових ігор, теми для дебатів та іншу групову роботу, яку вони готують протягом кількох хвилин. Ці заходи вибрані таким чином, щоб дати студентам можливість застосувати теоретичні знання до практичних прикладів, отриманих у професійному середовищі. Потім кожна група запрошується до участі. Автор наполягає на тому, щоб говорив кожен учасник групи, незалежно від рівня англійської. Потім увесь клас підсумовує кінцеві результати або результати групової роботи. Потім учні підсумовують це в письмовому звіті, працюючи в групах або індивідуально. Студенти також готують презентації класу, на теми, які вони обирають, дотримуючись основних тем семестру. Автор наголошує на важливості наявності одного або двох ключових аргументів, навколо яких потрібно впорядкувати зміст та ідеї. Студентські презентації супроводжуються сесією запитань і відповідей, де аудиторії пропонується реагувати, коментувати, ставити запитання. (На початку семестру автор повідомляє студентам, що участь у сесії запитань і відповідей є одним із основних компонентів оцінки участі в семестрі.) Це загальне обговорення зазвичай досить жваве, і в ньому бере участь увесь клас. Також важливо викликати спікерів, тому що це змушує їх відповідати спонтанно, без сценарію, що більшості вдається дуже добре. Згідно з метою «критичного мислення», одним із критеріїв хорошої презентації є те, що доповідачі демонструють обізнаність або навіть розуміння різних напрямків мислення на тему. Дійсно, коли критерії оцінки презентації пояснюються їм заздалегідь, більшість із них докладає похвальних зусиль, щоб переконатися, що їхня тема є всебічною. Крім того, сесія запитань і відповідей також розкриває різноманітні посилання та приклади, які відображають той факт, що студенти можуть і роблять із різноманітних теорій та думок, особливо коли їх заохочують до цього. (Basturkmen H., 2010).

5. Методи дослідження

Проблему полегшення процесу запам'ятовування термінів, ідіом та інших фрагментів у контексті реального професійного спілкування можна успішно вирішити за допомогою різних інтернет-сервісів (TexTerra, 2020). Найпопулярнішими з них є наступні. Quizlet — це безкоштовний сервіс, який дозволяє ефективно вивчати будь-який навчальний контент, який можна представити в кількох режимах, таких як «заучування», «картки», «письмо», «множинний вибір», «тест». Kahoot.com дозволяє нам використовувати ігровий елемент у навчанні. Цей сервіс дозволяє створити онлайн-гру з різними типами запитань, встановлюючи при цьому час відповіді. Учні обирають правильну відповідь, натискаючи на відповідну іконку на екрані смартфона. Спектр використання функцій аудіо- та відеозапису на заняттях широкий, а до переваг можна віднести можливість відстеження прогресу. Сервіс Mind Mapping дуже ефективний при реалізації лексичного підходу. Він заснований на створенні інтелектуальних карт, що дозволяє структурувати своє мислення. Учні вчать ділити ідеї на складові частини та збирати частини в ціле. Таким чином, існує низка ІТ-сервісів, якими ми можемо скористатися для навчання ESP.

Основним методом дослідження є кількісна методологія збору та аналізу даних. Для збору даних використовувалася електронна анкета Google Forms. Анкета складалася з питань з кількома варіантами відповідей щодо досвіду та переваг студентів в онлайн-навчанні.

6. Результати дослідження

Більшість респондентів на даний момент вивчають одну іноземну мову, якою є англійська (близько 60%) або дві мови в комбінації: англійська та німецька (12,6%), англійська та французька (5%), англійська та китайська (близько 5%), англійська та іспанська (близько 4%). Не дивно, що англійська є найпопулярнішою мовою. Однак більше третини студентів вивчають дві-три іноземні мови, причому найбільш популярними є французька, китайська та

іспанська. Французька досить популярна в межах України, а швидке зростання економіки Китаю може пояснити популярність китайської мови.

Студентів запитали, який тип занять вони віддають перевагу незалежно від обмежень, пов'язаних з Covid-19 та воєнним станом (онлайн; офлайн (очні); чи змішані). Більшість респондентів вибрали офлайн (40,2%) та змішане навчання (36,5%) як найдоцільніші форми навчання; уточнюючи, що, незважаючи на зручність онлайн-навчання, «ніщо не може бути кращим за реальне спілкування». Проте слід припустити, що досить низькі результати онлайн-навчання можуть відображати загальне відчуття втоми та втоми, спричинене карантинном та війною, а також постійне сидіння студентів перед комп'ютерами та ноутбуками.

Для навчання респонденти зазвичай використовують більше двох освітніх онлайн-інструментів і платформ (87,6%). Найпопулярнішими є Zoom (90%), Discord (62,2%), Blackboard (54,2%), Quizlet (30%), MS Teams (19%), Kahoot (15%) і Skype (8%). Варто зазначити, що наприкінці минулого року Zoom використовували небагато, тоді як Skype був досить популярним. Сьогоднішня ситуація зовсім інша.

7. Перспективи подальшого розвитку дослідження

Введення плюралістичних економічних теорій як частини змісту занять з англійської мови для економістів зміцнює, а не суперечить ідеї, що англійська мова спеціального призначення – це підхід, який має бути розроблений на основі потреб і методів відповідної дисципліни. Однак для економічної спеціальності це означає, що підхід стає менш конкретним, оскільки межі дисципліни стають більш пористими. Навчаючи студентів, що всі теми є раціональними, ми, певним чином, формуємо їх, щоб вони вірили в це та самі приймали таку поведінку. Тоді як пари англійської для економістів дають можливість представити економіку як багатодисциплінарну, з нечіткими межами, і, отже, ми з меншою ймовірністю залишимося «раціональними».

8. Висновки

Сьогодні професійні навички, такі як здатність успішно спілкуватися в багатонаціональному професійному середовищі та використання сучасних ІТ для сприяння тривалому навчанню, є не менш важливими, ніж знання теорії. Отже, однією з головних цілей вищої освіти є формування професійних навичок майбутніх спеціалістів для забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Дослідження показали, що ми можемо зробити це досить ефективно, навчаючи ESP. Англійська мова для економістів характеризується певними особливостями. До них, насамперед, відноситься велика кількість термінів, усталених фраз і ідіом, які досить складно запам'ятати, а потім правильно вживати. Ситуація вимушеного дистанційного навчання протягом майже декількох семестрів дала унікальну можливість виявити вподобання студентів. Запропонована гіпотеза про ефективність лексичного підходу підтверджена дослідженнями. Лексичний підхід ефективно реалізовано за допомогою таких цифрових інструментів: Quizlet, kahoot.com та додатків для створення Mind Maps. Проаналізувавши результати опитування, можна констатувати, що студенти вважають, що сучасне викладання англійської мови спеціального призначення не може бути ефективним без використання онлайн-сервісів, як для аудиторних, так і для домашніх завдань. Проте учні віддають перевагу використанню ІТ-інструментів для виконання домашніх завдань, оскільки цінують реальне спілкування як з товаришами, так і з викладачами. Таким чином, змішане навчання виглядає найкращим варіантом.

Список літератури:

- 1) Atlas of new professions (2014). <http://atlas100.ru/about/>
- 2) Barcena, E., Timothy, R., & Arus, J. (2014). *Languages for Specific Purposes in the Digital Era*. Springer International Publishing.
- 3) Basturkmen H. (2010). *Developing Courses in English for Specific Purposes*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- 4) Beatty, K. (2019). *Teaching and Researching: Computer-Assisted Language Learning*. Longman.
- 5) Davies, G., Walker, R., Rendall, H., & Hewer, S. (2011). Introduction to Computer Assisted Language Learning (CALL). Module 1.4. In G. Davies (Ed.), *Information and Communications Technology for Language Teachers (ICT4LT)*. Slough, Thames Valley University [Online]. http://www.ict4lt.org/en/en_mod1-4.htm
- 6) Dellar, H., & Walkley, A. (2017). *Teaching Lexically: Principles and practice*. Delta Publishing
- 7) Erben, T., Ban, R., & Castaneda, M. (2008). *Teaching English Language Learners through Technology*. Routledge.
- 8) Kakoulli Constantinou, E. (2018). Teaching in Clouds: Using the G Suite for Education for the Delivery of Two English for Academic Purposes Courses. *The Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 6(2), 305–317. <https://doi.org/>
- 9) Lewis, M. (1993). *The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward*. Language Teaching Publications.
- 10) MacGregor, S. K., & Lou, Y. (2004). “Web-Based Learning: How Task Scaffolding and Web Site Design Support Knowledge Acquisition. *Journal of Research on Technology in Education*, 37(2), 161-175. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ690967.pdf>
- 11) Macmillan (2020). *Little Book of Business Skills*. <http://www.businessenglishonline.net/business-2/files/2014/11/Little-Book-of-Business-Skills.pdf>
- 12) Plutino, A. (2017). Teachers as Awakeners: A Collaborative Approach in Language Learning and Social Media. In C. Álvarez-Mayo, A. Gallagher-Brett, & F. Michel (Eds.), *Innovative Language Teaching and Learning at University: Enhancing Employability* (pp. 115–25). <https://doi.org/>
- 13) Rosell-Aguilar, F. (2018). Twitter as a Formal and Informal Language Learning Tool : From Potential to Evidence. In F. Rosell-Aguilar, T. Beaven, & M. Fuertes Gutiérrez (Eds.), *Innovative Language Teaching and Learning at University: Integrating Informal Learning into Formal Language Education* (pp. 99–106). <https://research-publishing.net/manuscript?10.14705/rpnet.2018.22.780>
- 14) TexTerra (2020). <https://texterra.ru/blog/obzor-15-besplatnykh-programm-dlya-sozdaniya-intellekt-kart.html>
- 15) Whitmell, C. (2014). *505 Business Idioms and Phrasal Verbs*. Kindle Edition.
- 16) Yate, M. (2017). *Knock'em Dead: The Ultimate Job Search Guide*. Adams Media

---

Features of teaching English for students majoring in economics

Alona Protasova

Social and humanitarian disciplines department, Robert Elvorti Economics and Technology Institute, Kropyvnytskyi, Ukraine
ORCID 0009-0009-8016-9140

Anastasiia Svoboda

Social and humanitarian disciplines department, Robert Elvorti Economics and Technology Institute, Kropyvnytskyi, Ukraine
ORCID 0000-0003-1467-130X

Abstract: The article is devoted to the actual problem of teaching English for special purposes (ESP) to students of economic specialties. The authors consider the teaching of English for special

use in the context of professional skills. It is imperative that students develop these skills to become skilled and successful professionals in any field. The focus of attention of the authors is teaching English for economists with the help of modern information technologies. The presence of a significant number of terms and idiomatic expressions in the English language of the economic sphere makes the lexical approach particularly effective in the formation of foreign language professional competence of future economists. An online Google Forms survey was conducted to determine students' awareness of various Internet services that can be used to teach English, including those aimed at training and practicing certain language skills. Students had the opportunity to familiarize themselves with a large number of Internet resources. Foreign language teachers use them every day not only for homework, but also for online classes. The most popular platforms and services are identified, including those that form foreign language competence using a lexical approach. English for Special Purposes (ESP) focuses on language learning objectives defined by the domain or genre in which it is being studied. When learning English for science subjects such as physics, chemistry or biology, the objectives are clear and the domain is often clearly defined. The question at the heart of this article on English for Economics is how blurred disciplinary boundaries affect the teaching and practices of English for Special Use.

Keywords: economists, English for special purposes, ESP, information technology, distance education, lexical approach, professional skills.
